

Podrieza, S. M. et al. "Prohresyvni tekhnolohii vidnovlen-
nia aviatsiinoi tekhniki: referat roboty na zdobuttia Derzhavnoi
premiї Ukrainy v haluzi nauky i tekhniki 2012 r." [Progressive
technologies of aviation equipment restoration: abstract of
work for obtaining the State Prize of Ukraine in science and
technology 2012]. [http://www.kdpu-nt.gov.ua/sites/default/.../
r41_1.doc](http://www.kdpu-nt.gov.ua/sites/default/.../r41_1.doc)

Romaniuk, V. M. "Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak
peredumova pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia DP «An-
tonov»" [Public-private partnership as a prerequisite for im-
proving the efficiency of management of the "Antonov" State
Enterprise]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 9 (2015): 117-121.

Wyman, O. "Global fleet & MRO market economic assess-
ment". 2016. [http://arsa.org/wp-content/uploads/2016/03/ARSA-
CAVOK-2016EconomicAssessment-ExSumOnly-20160314.pdf](http://arsa.org/wp-content/uploads/2016/03/ARSA-CAVOK-2016EconomicAssessment-ExSumOnly-20160314.pdf)

УДК 330.34
JEL: E60; O19

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ПІД ВПЛИВОМ ЗАГАЛЬНОСВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

©2019 МАКСИМЕНКО Я. А.

УДК 330.34
JEL: E60; O19

Максименко Я. А. Розвиток національної економіки під впливом загальносвітових тенденцій

У статті досліджено проблеми економічного розвитку національної економіки під впливом сучасних загальносвітових тенденцій. Проаналізо-
вано сучасний стан економічного розвитку в Україні в контексті реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» та виявлено проблеми
в даній сфері. Показано місце України в рейтингу Світового банку «Doing Business», у рейтингу країн світу за глобальним індексом конкурен-
тоспроможності згідно з розрахунками Всесвітнього Економічного Форуму. Проаналізовано показники ВВП на душу населення за паритетом
купівельної спроможності відповідно до розрахунків Світового банку, а також експорту, імпорту, їх товарної структури. Показано роль іннова-
цій у забезпеченні економічного розвитку. Підкреслено необхідність в інклюзивному розвитку. Сформульовано комплексне завдання, що полягає
в максимально ефективній реалізації власного потенціалу країни, отриманні переваг від всебічної взаємодії з іншими країнами світу та нівелю-
ванні негативних ефектів від впливу загальносвітових тенденцій.

Ключові слова: економічний розвиток, інновації, інтеграція, глобалізація, міжнародна торгівля, експорт, імпорт.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-3-26-31>

Рис.: 3. **Бібл.:** 15.

Максименко Яна Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри загальної економічної теорії, Національний технічний
університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: maksimenko.yana@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4712-533X>

УДК 330.34
JEL: E60; O19

Максименко Я. А. Развитие национальной экономики под влиянием общемировых тенденций

В статье исследованы проблемы экономического развития национальной
экономики под влиянием современных общемировых тенденций. Проанализировано современное состояние экономического развития
в Украине в контексте реализации Стратегии устойчивого развития
«Украина-2020» и выявлены проблемы в данной сфере. Показано ме-
сто Украины в рейтинге Мирового банка «Doing Business», в рейтинге
стран мира по глобальному индексу конкурентоспособности согласо-
но расчетам Всемирного Экономического Форума. Проанализированы
показатели ВВП на душу населения по паритету покупательной спо-
собности в соответствии с расчетами Мирового банка, а также экс-
порта, импорта, их товарной структуры. Показана роль инноваций
в обеспечении экономического развития. Подчеркнута необходимость
в инклюзивном развитии. Сформулировано комплексное задание, кото-
рое заключается в максимально эффективной реализации собствен-
ного потенциала страны, получении преимуществ от всестороннего
взаимодействия с другими странами мира, а также нивелировании не-
гативных эффектов от воздействия общемировых тенденций.

Ключевые слова: экономическое развитие, инновации, интеграция,
глобализация, международная торговля, экспорт, импорт.

Рис.: 3. **Библ.:** 15.

Максименко Яна Анатольевна – кандидат экономических наук, до-
цент, профессор кафедры общей экономической теории, Националь-
ный технический университет «Харьковский политехнический инсти-
тут» (ул. Кирпичёва, 2, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: maksimenko.yana@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4712-533X>

UDC 330.34
JEL: E60; O19

Maksymenko I. A. Development of the National Economy under the Influence of Global Tendencies

The article examines the problems of economic development of the national
economy under the influence of modern global tendencies. The current status
of economic development in Ukraine is analyzed in the context of implemen-
tation of the Strategy of sustainable development «Ukraine-2020», identifi-
fing several problems in this sphere. The place of Ukraine in the World Bank's
«Doing Business» rating and in the World's Global Competitiveness Index ac-
cording to the World Economic Forum calculations is displayed. The indicators
of GDP per capita as to the purchasing power parity in accordance with cal-
culations of the World Bank are analyzed, also the indicators of exports, im-
ports, their commodity structure. The role of innovation in ensuring economic
development is shown. The need for inclusive development is underlined. The
complex task is formulated, which consists in the most efficient realization
of own potential of the country, obtaining advantages from full cooperation
with other world countries, and also leveling of negative effects from the im-
pacts of global trends.

Keywords: economic development, innovations, integration, globalization,
international trade, exports, imports.

Fig.: 3. **Bibl.:** 15.

Maksymenko Iana A. – PhD (Economics), Associate Professor, Professor of
the Department of General Economic Theory, National Technical University
«Kharkiv Polytechnic Institute» (2 Kyrpychova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: maksimenko.yana@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4712-533X>

Забезпечення сталого економічного розвитку держави входить до кола найбільш актуальних завдань. Стратегія сталого розвитку України до 2020 року визначає ключові вектори та індикатори розвитку. Але досягнення встановлених цілей відбувається під впливом загальносвітових тенденцій, перш за все, економічної інтеграції та глобалізації. Тому дослідження розвитку національної економіки під впливом загальносвітових тенденцій є вкрай актуальним.

Дослідженню проблем економічного розвитку присвячені праці таких учених, як Бажал Ю. М., Геєць В. М., Гриценко А. А., Гуроров А. О., Єщенко П. С., Маслак О. І., Федулова Л. І. У публікаціях звертається увага на виявлення важелів впливу на економічний розвиток, запровадження інновацій і забезпечення інноваційного типу розвитку, необхідність інклюзивного розвитку. Аналіз загальносвітових тенденцій та їх вплив на національну економіку здійснювали Безрукова Н. В., Климова С. О., Куриляк В. Є., Савельєв Є. В., Шинкарук Л. В. та інші. Незважаючи на чисельні публікації з даної проблематики, питання економічного розвитку під впливом сучасних тенденцій розвитку світової економіки потребують подальших досліджень.

Метою даної статті є аналіз розвитку національної економіки та дослідження впливу на нього загальносвітових тенденцій, виявлення основних проблем у цій сфері та надання рекомендацій щодо їх вирішення.

Згідно зі Стратегією сталого розвитку України до 2020 року передбачається рух у декількох напрямках, одним з яких є вектор сталого розвитку держави, що дозволить підвищити стандарти життя [10]. Дана Стратегія передбачає досягнення певних ключових індикаторів, реалізацію яких розглянемо більш детально.

Насамперед дослідимо місце України в рейтингу Світового банку «Doing Business», що оцінює простоту ведення бізнесу за десятьма показниками у 190 країнах світу. Згідно зі Стратегією Україна має зайняти місце серед перших 30 позицій. Загальне місце України в цьому рейтингу підвищилось. У 2015 р. Україна посідала 96 місце, у 2016 р. – 83, у 2017 р. – 80, у 2018 р. – 76. У 2019 р. Україна посіла 71 місце, що на п'ять позицій вище, ніж у попередньому році. При цьому спостерігається найбільше зростання за показником міжнародної торгівлі, де відбулося переміщення з 119 на 78 позицію, забезпечення виконання контрактів зі зростанням з 82 на 57 позицію, захисту інвесторів з рухом з 81 на 72 позицію. Не спостерігається покращення позицій за декількома показниками, серед яких – оподаткування, яке перемістилось із 43 на 54 місце [13].

Важливим показником є глобальний індекс конкурентоспроможності за розрахунками Всесвітнього Економічного Форуму, за яким Україна має увійти до 40 кращих держав світу. За індексом глобальної кон-

курентоспроможності позиції України підвищилися з 85 місця у 2016–2017 рр. до 81 місця в 2017–2018 рр. При цьому за розвитком інститутів вона знаходиться на 118 місці, макроекономічного середовища – на 121, розвитку фінансового ринку – 120, складності бізнесу – 90, вищої освіти та навчання – 35, технологічної готовності – 81, інноваціях – на 61 місці [15].

Наступним ключовим показником є ВВП на душу населення, який, за розрахунками Світового банку, має становити 16 000 дол. США за паритетом купівельної спроможності (ПКС). Динаміку даного показника у 2010–2017 рр. продемонстровано на *рис. 1*.

Наведені дані ВВП на душу населення за ПКС, згідно з розрахунками Світового банку, свідчать про те, що за досліджуваній період ВВП України збільшувався із 7666 дол. у 2010 р. до 8684 дол. у 2014 р., досягнувши свого максимального значення; у 2015 р. відбулося його падіння; з 2016 р. даний показник знову почав збільшуватися – до 8667 дол. у 2017 р. При цьому загальносвітовий показник ВВП у 2017 р. становив 16953 дол. проти 12840 дол. у 2010 році та характеризується сталою тенденцією до збільшення.

Проведений аналіз свідчить про необхідність пошуку способів забезпечення подальшого економічного розвитку.

Економічний розвиток відбувається в умовах зростаючої взаємозалежності країн під впливом інтеграційних і глобалізаційних тенденцій. Залученість України до світогосподарських процесів демонструють, насамперед, дані щодо експортно-імпортних операцій. Динаміку експорту й імпорту України за період 2010–2018 рр. наведено на *рис. 2*.

Український експорт збільшувався до 2012 р., досягнувши максимального значення 64427 млн дол., з 2013 р. спостерігається негативна тенденція, з 2017 р. – знову його збільшення. У 2018 р. показник становив 43345 млн дол., що менше, ніж у 2010 р. Імпорт також збільшувався до 2012 р., досягнувши 86273 млн дол., до 2015 р. мав зворотну тенденцію, досягнувши мінімального значення 38875 млн дол., з 2016 р. відновилося його зростання [12].

Для більш повної оцінки зовнішньої торгівлі України важливим є аналіз товарної структури експорту та імпорту. Спостерігається недосконалість структури експорту та імпорту за товарними групами. Високу частку в експорті становлять низькотехнологічні товари, такі як: продовольчі товари та сировина для їх виробництва – 18595 млн дол., що становить 42,9% від загального обсягу експорту; чорні й кольорові метали та вироби з них – 11403 млн дол. (26,3%); мінеральні продукти – 3884 млн дол. (9,0%). Високотехнологічні товари займають в експорті невелику частку. Так, наприклад, машини, устаткування, транспортні засоби та прилади – 3003 млн дол., що становить тільки 6,9% від загального обсягу [12]. В імпорті, навпаки, переважають машини, устаткування

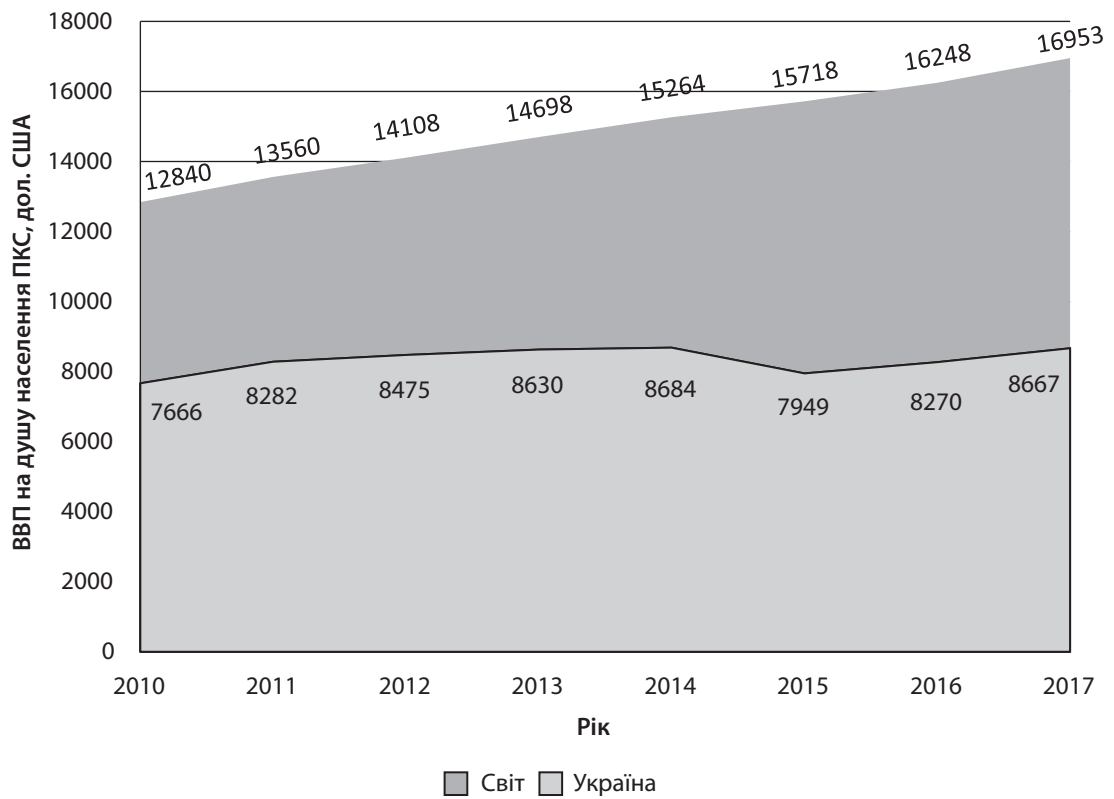

Рис. 1. Динаміка ВВП на душу населення за паритетом купівельної спроможності у 2010–2017 рр.

Джерело: побудовано за [14].

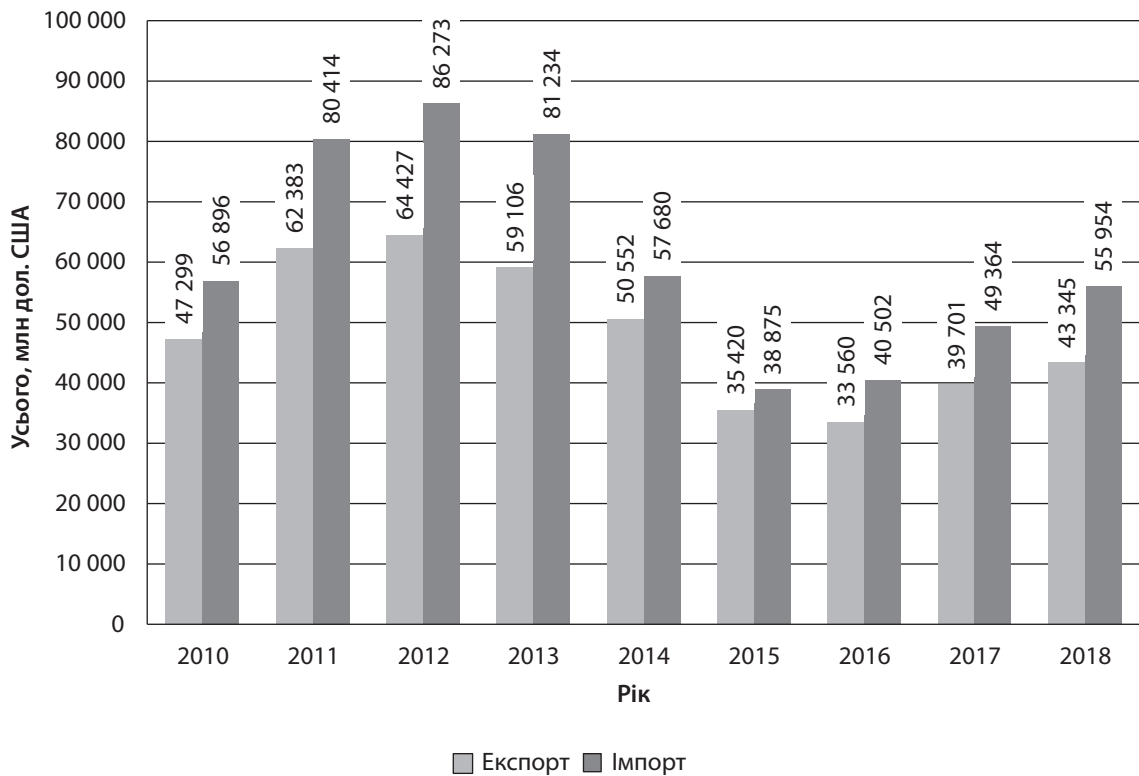

Рис. 2. Динаміка експорту й імпорту України у 2010–2018 рр.

Джерело: побудовано за [12].

ня, транспортні засоби та прилади – 15987 млн дол., або 28,6% від загального обсягу, що є найвищим показником серед усіх товарних груп; мінеральні продукти – 13562 млн дол., або 24,2% (за статистичними даними 2018 р.) [12].

Отже, кількісний і якісний аналіз зовнішньої торгівлі свідчить про неповне використання експортних можливостей, недосконалість структури експорту та імпорту за товарними групами. Висока питома вага сировини в експорті чинить негативний вплив на економічний розвиток країни, знижуючи частку обробної промисловості у ВВП [7].

Крім того, збільшення питомої ваги секторів з низьким рівнем обробки сировини та скорочення частки секторів з високим ступенем обробки негативно впливають на інноваційну активність у промисловості [1]. За результатами розрахунків зведеного індексу інноваційної діяльності, проведених за методикою ЄС, Україна з індексом 0,206 посідає передостанню позицію серед європейських країн і належить до категорії «інноватор, що формується». Найвищу позицію займає Швейцарія з індексом 0,828, що відповідає категорії «інноваційний лідер» [1].

Інноваційний фактор у сучасних умовах стає визначальним у розвитку національної та світової економіки [8]. Країнам, що займають лідируючі позиції за глобальним інноваційним індексом, належать, як правило, провідні позиції й за індексом глобальної конкурентоспроможності [4].

Достатнє фінансування науково-дослідних робіт є важливою умовою ефективної інноваційної діяльності. Про стан фінансування НДР свідчить показник – частка витрат на виконання НДР у ВВП, динаміку якого наведено на рис. 3. За досліджуванний період частка витрат на виконання НДР істотно зменшилась як загалом, так і за рахунок коштів державного бюджету.

Це зумовлює необхідність пошуку шляхів активізації інноваційної діяльності, у тому числі й у напрямі міжнародного науково-технічного співробітництва.

Інтеграційні та глобалізаційні тенденції, що охопили весь світ, суттєво впливають на всі країни. Ступінь їх впливу тим більше, чим більше участь країн у цих процесах. З одного боку, загальносвітові тенденції посилюють економічний розвиток за рахунок більш інтенсивного переміщення товарів, капіталу, науково-технічного співробітництва. З іншого боку, зростає залежність від інших країн, виникає диспропорційність, незбалансованість економічного розвитку. На думку А. А. Гриценка, базова деструкція української економіки полягає в тому, що вона фрагментарно взаємодіє зі світовою економікою як сировинний придаток промислово-аграрного типу при несформованості внутрішнього ринку, а подальше збільшення імпорту високотехнологічних товарів і експорту сировинних товарів призводить до відтворення диспропорцій. Це пов'язано з інверсійним ти-

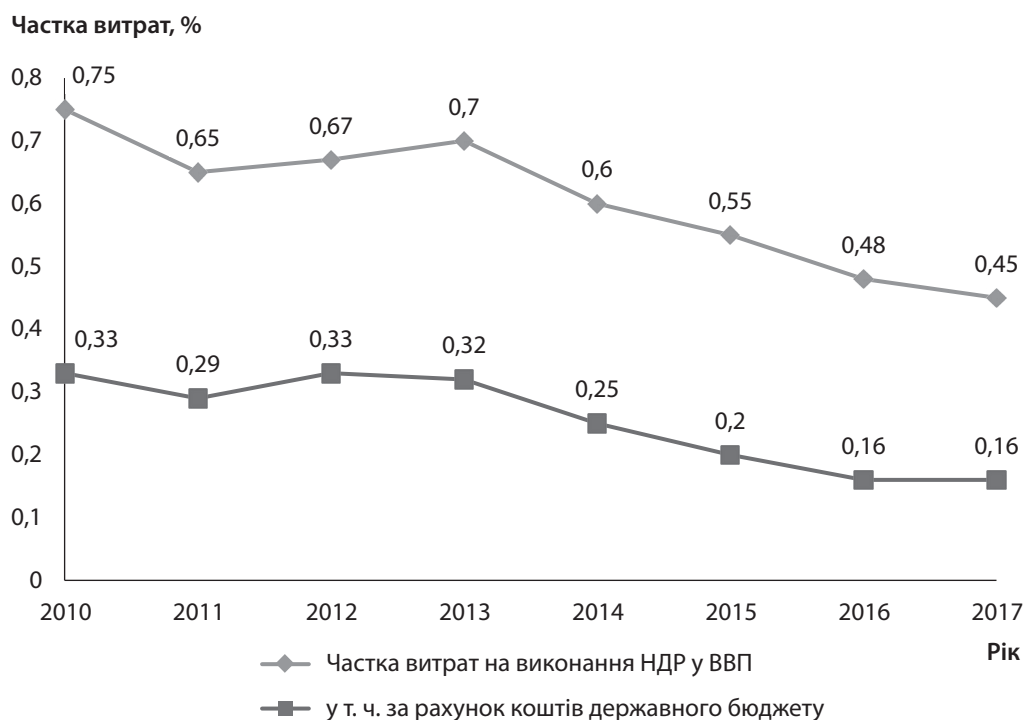

Рис. 3. Частка витрат на виконання НДР у ВВП, %

Джерело: побудовано за [5].

пом ринкової трансформації, лібералізацією та глобалізацією [2]. Тому виникає необхідність в інклюзивному розвитку, який передбачає залучення всіх суб'єктів до загальної системи відносин з повною реалізацією своїх можливостей, і в тому числі залучення до світогосподарських зв'язків. Необхідність інклюзивного розвитку підкреслює Гриценко А. А., акцентуючи увагу на «системній інклюзивності» [2]. Гуторов А. О. наголошує на прогресивності моделі інклюзивного розвитку [3]. Сприяння інклюзивному розвитку визначається як одна з пріоритетних цілей у проекті «Стратегії сталого розвитку України до 2030 року» [11]. Необхідна повна, всебічна, ефективна участь нашої країни в міжнародних економічних відносинах.

Виникає триєдине завдання, що полягає: по-перше, в максимально ефективному використанні власного економічного потенціалу країни; по-друге, в отриманні переваг від активної взаємодії з іншими країнами світу; по-третє, в нівелюванні негативних ефектів від впливу загальносвітових тенденцій на економічний розвиток країни.

Це завдання конкретизується таким чином.

По-перше, необхідні: результативне використання наявних ресурсів, освоєння внутрішніх інвестицій, розробка та впровадження новітніх технологій, розвиток людського капіталу.

По-друге, важливо: отримання вигоди від зовнішньої торгівлі за рахунок використання переваг від міжнародної спеціалізації, залучення іноземних інвестицій, технологій, висококваліфікованих фахівців шляхом розвитку науково-технічного співробітництва, посилення коопераційних зв'язків.

По-третє, необхідні: досягнення збалансованої структури виробництва, підвищення рівня економічного розвитку країни, забезпечення розвитку пріоритетних сфер, макроекономічної стабільності.

Для вирішення завдання необхідно комплексне запровадження відповідної системи заходів.

Для реалізації першого завдання слід забезпечити розвиток усіх галузей – від видобування сировини, її переробки і до створення кінцевого продукту. Особливу увагу варто приділяти розвитку наукоємних галузей. Важливою умовою є зростання інвестицій у наукові дослідження і розробки.

Також важливо забезпечити розвиток людського капіталу, створювати умови для підвищення кваліфікації робочої сили шляхом зростання інвестицій в людський капітал, отримання якісної освіти, розвитку знань, умінь і їх реалізації.

Щодо другого завдання, слід забезпечити розвиток експортних галузей, системи міжнародного підприємництва; створити сприятливий інвестиційний та інноваційний клімат [6; 9], що сприятиме притоку іноземних інвестицій і технологій.

Задля розв'язання третього завдання необхідно створення: сприятливих умов для розвитку підпри-

ємництва інструментами виваженої фіскальної, монетарної, валютної політики, конкурентного середовища, низького рівня тінізації економіки, а також здійснення державної підтримки певних галузей.

ВИСНОВКИ

Досягнення сталого економічного розвитку є однією з ключових проблем національної економіки. Для її розв'язання необхідно вирішити комплексне завдання, основними аспектами якого є такі:

- ✦ по-перше, максимально ефективна реалізація потенціалу національної економіки;
- ✦ по-друге, використання переваг від повної всебічної взаємодії з іншими країнами світу;
- ✦ по-третє, нівелювання негативних ефектів від впливу загальносвітових тенденцій на економічний розвиток.

Для реалізації даного завдання необхідно:

- ✦ по-перше, створення сприятливих умов для розвитку всіх галузей, особливо наукоємних; зростання інвестицій в наукові дослідження та розробки, в людський капітал;
- ✦ по-друге, забезпечення розвитку експортних галузей, системи міжнародного підприємництва, збільшення іноземних інвестицій і технологій;
- ✦ по-третє, створення сприятливих умов для розвитку підприємництва для досягнення збалансованої структури виробництва за допомогою виваженої фіскальної, монетарної, валютної політики, здійснення державної підтримки певних галузей.

Тільки комплексний підхід до вирішення даної проблеми дозволить забезпечити економічний розвиток у нашій країні. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Геєць В. М.** Інноваційна Україна – 2020: основні положення Національної доповіді (стенограма наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 13 травня 2015 року). *Вісник Національної академії наук України*. 2015. № 7. С. 14–22.
2. **Гриценко А. А.** Економіка України на шляху до інклюзивного розвитку. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 2. С. 9–23.
3. **Гуторов А. О.** Теоретико-методологічні засади інклюзивного розвитку національної економіки. *Бізнес Інформ*. 2018. № 11. С. 48–54.
4. **Дяченко Т. А.** Вектор інтенсивного зростання економіки України: свідомий вибір та історичний досвід. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 1. С. 189–195.
5. Здійснення наукових досліджень і розробок у 2017 році // Офіційний сайт Державної служби статистики України. 2018. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2018/05/73.pdf>
6. **Климова С. О.** Дослідження динамічних ефектів інтеграції України в ЄС. *Вісник НТУ «ХП»*. Серія «Технічний прогрес і ефективність виробництва». 2014. № 64. С. 106–110.

7. Максименко Я. А. Зовнішньоторговельні відносини України. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія «Технічний прогрес і ефективність виробництва»*. 2015. № 60. С. 145–148.

8. Максименко Я. А. Інноваційна діяльність в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 1. С. 231–238.

9. Маслак О. І., Безручко О. О., Маслак М. В. Фактори розвитку трансферу технологій машинобудівного підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 5. С. 171–181.

10. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»» від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

11. Проект закону України «Про стратегію сталого розвитку України до 2030 р.» від 07.08.2018 р. № 9015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/9015>

12. Статистика зовнішнього сектора. Зовнішня торгівля товарами / Офіційний сайт Національного банку України. 2018. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208314>

13. Україна у рейтингу «Doing Business» / Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. 2019. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=232ba380-67ec-4689-a90e-f67da7840f9e&title=DoingBusiness>

14. GDP per capita, PPP / Official site of the World bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.KD?end=2016&start=190>

15. The Global Competitiveness Report 2017–2018 / World Economic Forum. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR20172018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

REFERENCES

Diachenko, T. A. "Vektor intensyvnogo zrostantia ekonomiky Ukrainy: svidomyi vybir ta istorychnyi dosvid" [Vector of intensive growth of the Ukrainian economy: a conscious choice and historical experience]. *Visnyk KhNAU. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*, no. 1 (2018): 189-195.

"GDP per capita, PPP". Official site of the World bank. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.KD?end=2016&start=190>

Heiets, V. M. "Innovatsiina Ukraina – 2020: osnovni polozhennia Natsionalnoi dopovidi (stenohrama naukovoї dopovidi na zasidanni Prezydii NAN Ukrainy 13 travnia 2015 roku)" [Innovative Ukraine 2020: the main provisions of the National Report (transcript of the scientific report at the meeting of the Presidium of the NAS of Ukraine May 13, 2015)]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*, no. 7 (2015): 14-22.

Hrytsenko, A. A. "Ekonomika Ukrainy na shliakhu do inkluzyvnoho rozvytku" [Ukraine's economy on the path to inclusive development]. *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 2 (2016): 9-23.

Hutorov, A. O. "Teoretyko-metodolohichni zasady inkluzyvnoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky" [Theoretical and methodological principles of the inclusive development of the national economy]. *Biznes Inform*, no. 11 (2018): 48-54.

Klymova, S. O. "Doslidzhennia dynamichnykh efektyv in-tehratsii Ukrainy v YeS" [Investigation of the dynamic effects of Ukraine's integration into the EU]. *Visnyk NTU «KhPI»*. Seriiia «Tekhnichniyi prohres i efektyvnist vyrobnytstva», no. 64 (2014): 106-110.

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

[Legal Act of Ukraine] (2018). igazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html

Maksymenko, Ya. A. "Innovatsiina diialnist v Ukraini: su-chasnyi stan ta perspektyvy rozvytku" [Innovation activity in Ukraine: current state and development prospects]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu im. V. V. Dokuchaieva. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*, no. 1 (2018): 231-238.

Maksymenko, Ya. A. "Zovnishnyotorhovelni vidnosyny Ukrainy" [Foreign trade relations of Ukraine]. *Visnyk NTU «KhPI»*. Seriiia «Tekhnichniyi prohres i efektyvnist vyrobnytstva», no. 60 (2015): 145-148.

Maslak, O. I., Bezruchko, O. O., and Maslak, M. V. "Faktory rozvytku transferu tekhnolohii mashynobudivnoho pidpriemstva" [Factors of the technology transfer of the machine-building enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 5 (2016): 171-181.

"Statystyka zovnishnyoho sektora. Zovnishnia torhivlia tovaramy" [Statistics of the external sector. Foreign trade in goods]. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. 2018. <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=19208314>

"The Global Competitiveness Report 2017-2018". World Economic Forum. <http://www3.weforum.org/docs/GCR20172018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

"Ukraina u reitynhu «Doing Business»" [Ukraine in the Doing Business rating]. Ofitsiinyi sait Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. 2019. <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=232ba380-67ec-4689-a90e-f67da7840f9e&title=DoingBusiness>

"Zdiisnennia naukovykh doslidzhen i rozrobok u 2017 rotsi" [Implementation of scientific research and development in 2017]. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. 2018. <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2018/05/73.pdf>